

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ ԱՄԵՆԱՅՆ ՆԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՕՐՆՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՔԸ ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԻ ԲԱՑՄԱՆԸ

(8 սեպտեմբերի 2003 թ., Ծաղկաձոր)

Գիրաժողովի պարվարժան մասնակիցներ.

Ողջունում ենք Հայաստանում հրավիրված ներկայացուցչական այս հավաքը, որը ձևը սիրո արքայապետությունն է Եկեղեցու հանդեպ և գումարվել է բրիտանական արժեքների ու ավանդույթների պահպանման, Քրիստոսի Սուրբ Եկեղեցու ամրապնդման ու բարգավաճման մրահոգությամբ: Այս խնդիրները կարևոր են մանավանդ մեր այս բարդ տարածաշրջանում, որը ժամանակագրական իմաստով բրիտանական աշխարհի սկզբնակարգն է, աշխարհագրական իմաստով՝ նրա սահմանամերձ գոտին: Այս վերջին հանգամանքով ավելի է կարևորվում այսպիսի բրիտանական արժեքների պահպանումը:

Սուրբ Թադեոս և Սուրբ Բարդուղիմեոս առաքյալների քարոզչությամբ ծնունդ առած Հայ Եկեղեցին դարերի հուլավայթում միշտ հավաքարքիմ առաքելական ավանդույթներին ու կանոններին՝ ժամանակների պահանջներին համահունչ կազմակերպել է իր կյանքն առաքելական ոգով: Հայ Եկեղեցու շուրջ է ծավալվել հայոց բրիտանական կյանքը, Հայ Եկեղեցու լույս խորաններից են լուսարձակվել շնորհները սիրո, հույսի ու հավաքի: Բրիտանությունը պետական կրոն հռչակելուց ճիշտ 150 տարի անց առ Քրիստոս հավատն ունենալով իբրև մաշկի գույն և գոյության խորհուրդ՝ մեր ժողովուրդը 451 թ. Ավարայրի դաշտում մղեց առաջին մարտը խղճի ու դավանանքի ազատության:

Կրոնական ոլորտում հիմնարար իրավական սկզբունքներն են այսօր խղճի և դավանանքի ազատությունը, հանդուրժողականությունն այլադավանի հանդեպ, պետության և Եկեղեցու՝ աշխարհիկ և հոգևոր իշխանության փոխանցարժեք: Հիմնարար այս դրույթները Եվրոպան այսօր ներկայացնում է աշխարհին, նաև մեզ՝ իբրև արդի քաղաքակրթության ձեռքբերում: Այդ սկզբունքները, սակայն, ծագել են բրիտանության հեղ մեկտեղ, և մենք ընդունում ենք դրանք ոչ թե որպես օտարամուտ, այլ սեփական, ոչ թե որպես այսօրվա գյուղ, այլ՝ երկհազարամյա քննություն բռնած ճշմարտություններ: Ի՞նչ է Հիսուսի սիրո քարոզը՝ անգամ թշնամու հանդեպ, եթե ոչ՝ հանդուրժողականության կոչ ու հրավեր: Ո՞րն է իմաստը «Կայսրինը՝ կայսեր, և Աստծունը՝ Աստծուն» խոսքի, եթե ոչ՝ աշխարհիկ և հոգևոր իշխանությունների փոխանցարժեքն իրենց գործառնություն: 301 թվականից՝ Հայաստանում բրիտանության պետական կրոն հռչակումից ի վեր խաղաղասիրության և հանդուրժողականության ոգին է առաջնորդել հայ ժողովրդին: Այդ ոգին իր արձանագրումն է գրել

դեռևս 1773 թ.՝ Շահամիրյանի գրչին պատկանող «Ռոդգայթ փառաց» խորագրով հայոց ապագա պեպության սահմանադրության մեջ: Այնպիսի նախ սահմանվում է, որ «Մեզ համար պարզվելի է Հայաստանյայց Սուրբ Եկեղեցու աստվածպաշտության կարգը, որը մեզ է ավանդվել մեր սուրբ առաքյալներ Թադևոսի և Բարդուղիմեոսի կողմից՝ մինչև այսօր շառավիղվող հաջորդությամբ. նրա ավանդն է մեզ Հայոց Հայրապետության ծայրագույն Աթոռը՝ Լուսակառույց Սուրբ Էջմիածին եկեղեցին Վաղարշապատում՝ գլխավորությամբ Հայոց մաքրագարդ Հայրապետի»: Այնուհետև՝ «Հայոց երկրի երեսին բնակվող ամեն մի մարդկային բնություն ներկայումս իր Աստծուն պաշտելու ինչ սովորություն որ ունի, նույն կերպ էլ շարունակելու է հավատարիմ մնալ իր աստվածապաշտության հավաքին. նրան արգելելու իրավունք ոչ ոք չունի, ով էլ նա լինի»:

Այս սկզբունքը դարերով գոյարևել է մեզանում և մեր պետական անկախության վերականգնման պահից վերստին հաստատվեց «Խղճի ազատության ու կրոնական կազմակերպությունների մասին» օրենքում, որի առանձնահատկություններից մեկն այն է, որ ոչ միայն հասկապես ընդգծված է ազգային փոքրամասնությունների ազատ իրավունքը՝ դավանելու իրենց ավանդական կրոնը, այլև՝ հեշտացված է նրանց կրոնական կազմակերպությունների գրանցման կարգը: Անհրաժեշտ ենք համարում ընդգծել, որ այս օրենքի մշակմանը գործուն մասնակցություն է ունեցել Հայ Եկեղեցին: Մակայն, ինչպես ամեն Եկեղեցի, Հայ Եկեղեցին չի կարող ձեռնպահ գրվել, որ պետությունն ու հասարակությունն անտարբեր լինեն հավաքի նկատմամբ: Եկեղեցու համար անընդունելի է խղճի ազատության մի տարբերակ, երբ մարդու առաջադիմության շնորհիվ հաղթահարված հեթանոսական բազմաստվածությունն այսօր տղանդների անհսկելի ներմուծումով անձից փնդափոխվում է հասարակություն: Դավանանքի ազատությունը չի կարող նշանակել, որ հասարակությունը պետք է անտարբեր լինի այն հարցում, թե ո՞րն են երկրպագում իր անդամները՝ Աստծո՞ւն, թե՞ սատանային, ո՞ր նորմերն են առաջնորդողը հասարակական կյանքի: Խղճի ազատությունը չի կարող վերախմաստավորվել որպես ազատություն խղճից: Դնությունն փարանջապումը Եկեղեցուց չի կարող վերածվել պետության և նրա քաղաքացիների՝ Աստծուց հեռանալու: Այլադավանի հանդեպ հանդուրժողականությունը հասարակական նորմ չպիտի դարձնի ուխտադրությունն ու դավանափոխությունը: Կրթության աշխարհիկ բնույթը չի նշանակում, որ պետական դպրոցը դաջելու է հոգեգուրկ էակներ՝ անտեղյակ թողնելով մարտը սերնդին իր պապականական դավանանքից, որի ծիրում ձևավորվել ու զարգացել է նրա ազգային աշխարհայացքն ու ողջ մշակույթը. մշակույթ, որի ուսուցման ընդգրկումը դպրոցական ծրագրերում ձևական է, քանզի անհնար է այն ըմբռնել ու զգալ առանց ազգային դավանանքի իմացության:

Մեր օրերում հասկապես շար է խոսվում քրիստոնեական արժեքների մասին: Ինչ ուզե՞ք՝ կա շոշափվող արժեքների շարքում, բացի դրանց հիմքում հավաքի ընդգծումից: Համամարդկային արժեքներն այսօր, ցավոք, հաճախ ընկալվում են իրենց հոգեգուրկ տարբերակով, իսկ հոգևորը բոլոր հարցադրումներում կարծես դառնում է երկրորդական: Այսօր Մեր մաղթանքն է, որ այս կարևոր հավաքում ծավալվող խոսակցությունն առանձնապես առավել մեծ մրահոգությամբ մեր հավաքի և քրիստոնեական արժեքների նկատմամբ: Համամարդկայինի հիմքը և բաղադրամասը ազգային արժեքներն են, առանց որոնց

սին ժամանց է խոսելը համամարդկային կամ միջազգայնորեն ճանաչվածի՝ ներառյալ խղճի ազատության մասին:

Առ Աստված աղոթքով բարի ընթացք ենք մաղթում գիտաժողովի աշխատանքներին և Հայրապետական Մեր օրհնությունն ենք բերում գիտաժողովի պատվարժան անդամներին:

«Շնորհք, սէր և խաղաղություն եղիցին ընդ ձեզ. ամեն»: